

POMPERIPOSA de MONISMÀNIA

Un conte d'Astrid LINDGREN

Aquest conte Pomperiposa de Monismània és el relat autobiogràfic d'Astrid Lindgren, l'escriptora sueca autora de "Pippi Calcesllargues", una sèrie duta amb gran èxit a la televisió a la dècada dels setanta. Lindgren explica com, fruit de la política socialdemòcrata de la postguerra a Suècia, va arribar a haver de pagar el 105% d'impostos, fins que va optar per deixar la feina i viure de l'Estat del benestar. El conte continua amb la Jove assaltant la caixa forta de l'Estat, a qui ella anomena els "homes savis", que és la concepció sueca de l'Estat. Però quan obre la caixa la troba buida. L'Estat l'ha estafat. És un bon exemple a l'hora d'explicar per què el model socialdemòcrata estava exhaurit a finals del segle XX.

Ara us explicaré un conte. Es tracta d'una dona que podríem donar-li el nom de Pomperiposa, com sol ser habitual en els contes. Aquesta dona viu en un país que anomenarem Monismània, bé que un nom ha de tenir. Pomperiposa estimava el seu país, així com els seus boscos, llacs i praderies verdes; però no solament estimava això, també els seus habitants i, fins i tot, els homes savis que governaven la nació. Ah, els trobava tan savis que sempre votava per ells quan s'havia d'elegir gent entesa perquè governés a Monismània. Aquests homes savis que ja portaven quaranta anys governant havien creat –pensava ella– un Estat excel·lent perquè ningú havia de ser pobre; tots havien de rebre una porció del benestar. I Pomperiposa s'alegrava que ella també hagués aportat la seva part a aquella bonança general.

Ara bé, a Monismània existia una cosa anomenada impost marginal que determinava que, com més diners es guanyessin, més diners s'haurien d'ingressar al tresorer del regne perquè es pogués cuinar aquest pastís de la bonança social. Clar que no volia imposar a ningú més d'un 80% o d'un 83%. "És una mesura molt raonable, estimada Pomperiposa", li deia el tresorer, "i tu et pots quedar amb un 17% o un 20% i fer amb aquests diners el que et doni la gana". Així, Pomperiposa estava molt contenta i vivia alegre i feliç com una nina. No obstant això, al país hi havia molta gent descontenta que protestava i es queixava de l'opressió fiscal. Però, això, Pomperiposa no ho havia fet mai. Ningú a Monismània la va sentir mai pronunciar una sola queixa sobre la seva aportació al pastís del benestar. Al contrari, ella trobava tot això correcte i just; fins i tot pensava que continuaria votant per aquests homes savis perquè regissin, un cop més, els destins de la nostra estimada Monismània.

Pomperiposa escrivia llibres infantils. Ho feia per simple entreteniment, per gaudir d'una mica de diversió en aquesta vida terrenal. Fins que un dia es va preguntar: "potser els nens són tan infantils com jo i potser els agradaria llegir les meves ocurrències?" I sí que van voler. I no solament els nens de Monismània, sinó també els d'altres nacions tant d'orient com de ponent. Sembla impossible, però en tots els racons del món hi havia nens cànids que la llegien, llegien i no s'atipaven de llegir. Amb això li van causar un gran trastorn a Pomperiposa, perquè com més llegien més diners ingressava la pobra Pomperiposa. La pobra... i per què pobra? De seguida ho veureu. I és que els homes savis –que són els que decideixen a Monismània– es van reunir un dia en un castell, anomenem-lo Haga perquè és així

com es diu, i van adoptar una decisió memorable segurament durant la pausa de prendre café (perquè ja no els quedava temps per fer números); una decisió que li va complicar enormement la vida no solament a Pomperiposa sinó també a molts altres habitants de Monismània. Però d'això encara no en sabia res Pomperiposa.

Tan sols va començar a sentir alguna cosa sobre l'assumpte un dia, quan una bona amiga li preguntà:

-Saps que l'impost marginal enguany ascendeix al 102%?

-És absurd –contestà Pomperiposa–, no existeix un percentatge tan alt.

I és que les matemàtiques d'alt nivell no eren el seu fort. "Que sí, que sí", li replicaren. Déu sap quants percentatges existeixen a Monismània. Si se sumen els impostos sobre la renda i els gravàmens socials que ha de pagar Pomperiposa com a empresària ja s'arriba al 102%, es digui el que es digui.

Pobra Pomperiposa, tant d'escriure i guixar amb afany i sense adonar-se que era una empresària autònoma! En realitat, s'hauria d'haver sentit orgullosa: qui s'hagués imaginat que era una empresària! Però després de reflexionar una bona estona, va arribar lenta i ineludiblement a la conclusió que era així, i que era horrorós ser un empresari autònom a Monismània. És el que va pensar i, a més, va fer els comptes següents:

"Quant em reportaran enguany tots aquests nens de tot el món que m'estan donant diners amb l'ansia de llegir-me? En el millor dels casos, només un milió; en el pitjor, dos milions." Atès que els diners venien de totes bandes, mai podia saber anticipadament a quant ascendien els seus ingressos; grans partides de diners li podien caure al damunt quan menys s'ho esperés. "Calculem la pitjor eventualitat – pensà Pomperiposa–: dos milions que generarien les següents càrregues fiscals:

De les hipotètiques 1.500.000 corones que t'envien els nens tinc dret a quedar-me'n 42.000.

De la resta dels 1.500.000 –108.000– van al pastís del benestar. 108.000.

El 100% de l'haver que excedeix aquesta xifra dóna 1.850.000. Aquest 2% que en la teva ingenuïtat creies que no existeix puja a 37.000; en total 1.995.000."

Així, la resta lliure per a Pomperiposa ascendeix a 5.000.

Arribada a aquest punt, es va dir: "Estimada, els comptes mai han estat el teu fort. Existeixen decimals i tot això, segur que t'has equivocat; almenys te n'han de quedar 50.000". I va tornar a fer els comptes. Però el resultat sempre era el mateix. Si guanyava dos milions es podia quedar 5.000 corones. Com a tota subsistència! Pomperiposa no es va acoquinar, és innegable. I es va dir: "no és que siguis una golafre, però amb els preus astronòmics de l'arengada –en altre temps menjar de pobres– i dels altres béns proporcionalment encarits, això no dóna per res..." Pomperiposa va començar a tenir por i se'n va anar corrent a comentar amb els amics i coneguts el seu problema. Ningú la volia creure: "5.000 corones, no siguis ridícula!" Quan per fi els va convèncer, li van dir impotents: "bé, però podràs desgravar moltes coses". Què?, es va preguntar Pomperiposa. "El que puc desgravar són uns diners que ja he gastat. El que desgravo no m'ho puc tornar a menjar com una arengada fumada."

Pomperiposa va tornar a casa desconsolada i es va arraulir en un racó per rumiar. "D'on trauré els diners per a la teca de cada dia?" es preguntava. "Potser podria peregrinar d'un lloc a un altre i menjar de franc, com feien al passat els pobres de solemnitat. També podria visitar els homes savis, trucar a la seva porta; potser es compadiran de mi i em donaran algun cop un plat de sopa, pagat amb la xavalla d'aquestes 1.995.000 corones dels meus impostos. Així la sopa podrà estar plena de llardons; fins i tot algun tros de botifarra."

Però ni la idea de la botifarra la consolava. Pomperiposa es tornava cada cop més melangiosa. Se li va acudir pensar que escriure llibres devia ser vergonyós i repugnant, perquè, si no, no la castigarien d'aquesta manera. I què passa en altres nacions? Es va preguntar. Una idea sobre això ja la tenia perquè fa poc s'havia trobat amb un petit i encantador escriptor rus, els llibres del qual es venien fantàsticament i ell pagava només un 13% d'impostos. (Quan Pomperiposa li va explicar això del 102% l'home va caure de la cadira; i després de recuperar-se va córrer directament a casa per explicar allà això del 102%). Pomperiposa també havia sentit a dir que a Irlanda es preocupaven de l'existència dels escriptors i no se'ls imposava cap gravamen fiscal. "Clar que això deu ser una exageració", es va dir Pomperiposa. Moltes coses van passar pel seu cap mentre continuava arraulida al seu racó. Existien molts empresaris autònoms, a més d'ella. Així, per exemple, existien a Monismània metges, dentistes, advocats i tots devien haver pensat de seguida que, com més guanyessin, menys diners els quedarien. I segurament havien decidit passar-se per alt les pedres vesiculars i els queixals infectats, els divorcis i les transaccions immobiliàries tres, quatre o cinc dies a la setmana. Això explica perquè a Monismània ara s'està molt pitjor que abans, atès que es pateix de mal de queixal o de panxa quan es necessita un lletrat que assessori algú en la compra d'una casa carregada d'hipoteques fins a la xemeneia. "I és que els deutes –es va dir Pomperiposa– són el millor remei per reduir els percentatges del 102 al 0%".

Arribada a aquest punt, Pomperiposa deixà anar un sospir. Com és que no tenia cap deute? Ai, els meus estimats pares, per què m'heu ensenyat que els deutes eren una cosa despreciable, que no se n'havia de tenir? Vegeu el que està passant ara. Ara em trobo sense cap culpa i sense deutes però sense altres ingressos que aquests, que em deixen en una pobresa extrema.

I Pomperiposa continuava pensant des del seu racó. Pensava en Josep d'Egipte, que havia entès molt bé que calia estalviar durant els anys de vaques grasses per als anys de les vaques magres. Ella havia contractat plans de pensió, fons per a una pensió fins i tot molt respectable. És just i correcte que pensés en la senectud. "No vull viure a costa de la comunitat quan se'm caigui la ploma de la mà tremolosa i no pugui continuar escrivint. Amb aquesta pensió em podré pagar el manteniment quotidià fins i tot si he de pagar impostos sobre la quantitat que percebi mensualment." Però fins que això no succeeixi encara passarà molt de temps, perquè els homes savis que regeixen Monismània havien previst molt prudentment que per aquestes retribucions s'han de pagar impostos. I n'hi va haver molts que es van assegurar la vellesa. Per exemple, artistes de la indústria de l'espectacle. Era gent que sabia que la seva popularitat era passatgera; avui al cim i demà a l'oblit. Per això van pensar en contractar una assegurança per a la vellesa ara, que els ingressos són alts; "si no, el dia que la gent no vulgui continuar sentint els meus refilets em veuré abocat a la mendicitat".

Com he explicat, durant molt de temps els homes savis de Monismània van considerar que aquesta situació era correcta. Però un bon dia el "cap gros" dels savis va dir que se li posaven els pèls de punta en veure les desgravacions que reclamava la gent pels seus fons de pensions. Quina vergonya, senyors; quina vergonya! Aquests fons són una vergonya, són repel·lents.

"I ara què?" es preguntà Pomperiposa. "Per què se'ls posen els pèls de punta? Per què una cosa que havien decidit els mateixos homes savis i que durant tant de temps havien considerat convenient i recomanable es convertia de cop i volta en una espècie de defraudació fiscal?" Perquè així és com es va explicar en el full de capçalera dels homes savis. En aquest full es van publicar llargues relacions sobre l'elevada quantitat que guanyava la gent i sobre la xifra de les desgravacions fiscals que invocaven en nom dels fons de pensió. És clar que en el diari l'espai és limitat i

mai es va trobar un foradet per explicar l'alta quantitat d'impostos que paga la gent, això del 102% i coses així. No; de tot això no se'n va parlar, però del tema de les desgravacions per fons de pensió sí que es va escriure amb un gran luxe de detalls. "Heus aquí un cop més –van pensar els lectors– totes les despeses que poden generar aquests potentats per assegurar-se una vida de cava i caviar, i Déu sap quantes coses més".

Finalment, l'anomenada opinió pública va estar tan ben preparada que, quan els homes savis van presentar el seu projecte de llei a la Casa dels Debats, cap partit polític no es va atrevir a discrepar i defensar les desgravacions pels fons de pensions. No, ningú s'atrevia a disgustar l'opinió pública ja que en poc temps novament se celebrarien eleccions. I així fou promulgada una llei d'efectes retroactius que, pel que sabia Pomperiposa, era única a la història de Monismània. Amb altres paraules: contractes i cotitzacions d'assegurances perfectament legals realitzats per Pomperiposa durant deu anys foren anul·lats d'un cop de ploma i ella es va veure obligada a anar a la companyia d'assegurances a dir: "Desgraciadament, no puc complir el meu contracte perquè no puc fer front als pagaments". Però en aquells moments a l'empresa estaven tan sorpresos i deprimits –en una paraula, rabiosos– pel fet que els homes savis haguessin pres una decisió sense consultar amb els especialistes sobre les conseqüències que tindria la llei, que només van ser capaços de mirar astorats Pomperiposa amb els ulls injectats de sang i dir-li que marxés abans que el sostre els caigués a sobre.

Al seu racó, Pomperiposa continuava pensant en més coses. En els bons temps passats, quan a Monismània només calia pagar un 83%, va existir una cosa anomenada subvenció contínua. Això significava que si a algú li sobraven alguns diners després d'haver afrontat les despeses mensuals –com Pomperiposa en els bons temps passats–, podia fer arribar a familiars i amics en situacions precàries una ajuda econòmica contínua. La suma d'aquesta ajuda era deduïble dels impostos i gràcies a això era possible oferir aquesta ajuda. El pastís del benestar general ja rebia de totes maneres un percentatge d'aquesta ajuda, atès que els beneficiaris havien de pagar impostos sobre l'ajuda rebuda. Fins que, un bon dia, als homes savis se'ls van tornar a posar els pèls de punta. Potser s'havien assabentat de l'existència d'un ciutadà de Monismània relativament ben situat que cada any ajudava la seva mare amb 25.000 corones perquè la pobra pogués viure en unes condicions similars a les del fill. Horror, horror! Això era vergonyós i perjudicial, digueren els homes savis. "Això ho tallarem en sec". I ho van fer.

Què els ha passat?, es preguntava Pomperiposa des del seu fosc racó. Realment aquests són els homes savis a qui apreciava i admirava tant? Què pretenen amb tot això? Oh, tu, pura i radiant socialdemocràcia de la meva joventut, què n'han fet de tu, pensava Pomperiposa, que ara es tornava una mica patètica. Quant de temps més, encara, abusaran del teu nom per protegir un Estat prepotent, burocràtic, injust i que es fica on no el demanen? Pomperiposa creia que vivia en un país democràtic en què imperava el dret per a tothom. Els homes no haurien de ser perseguits i castigats només perquè de forma legal –voluntària o casualment– guanyaven un quants diners. Però pel que Pomperiposa veia, ara succeïa exactament això. A ella, enfrontada ara amb la pobresa pura i dura, li costava veure-ho d'una altra manera. I Pomperiposa continuava pensant: "Quina mena de calamitat estranya, agra i prenyada d'enveja s'ha apoderat de tota Monismània? Per què ningú no diu clar i fort el que pensa, que això no pot seguir així perquè s'acaba amb tot l'esperit emprenedor al nostre país? I que, aleshores, ja no hi haurà empresaris autònoms als quals es pugui gravar?" Pomperiposa va recuperar un refrany publicat fa poc per un dels poetes més prestigiós de Monismània.

Deia: "L'Estat no et permet crear béns de cap manera. T'has de regir per les humorades del corser burocràtic. Ajuda Castro a prosseguir la guerra d'Angola. O vés que et curin"

En aquest moment la sensació que ella mateixa necessitava urgentment ser curada. Tan dur i dolorós resultava haver de dubtar de l'Estat que ella mateixa considerava un dels millors del món.

Les ombres al voltant de Pomperiposa es tornaven més i més espesses, i altre cop pensava en les 5.000 corones que li restaven per viure si no guanyava realment més de dos milions. Pobra de mi –es deia–, per què no sóc una jubilada sense cap rastre d'ingressos excepte la pensió? Aleshores seria una potentada en comparació amb el meu estat actual. Però com un raig caigut del cel, se li va ocórrer una idea: "dona, tu has de rebre una subvenció de benestar social". Oh, quina idea més meravellosa! Amb esperances renovades es va posar a escriure una carta al tesorero del regne per esbrinar a quant pujaria l'ajuda que li corresponia. "Veus", es deia, "ja sabia jo que trobaria una solució si pensava correctament. Perquè, malgrat tot, es tracta del millor Estat del món. O no? Aquesta qüestió l'haig de deixar oberta", va dir-se. I a partir d'aquest dia la receptora d'ajuda social Pomperiposa va viure feliç fins a la fi dels seus dies. I mai més no va escriure cap llibre.

P.S. Mentre aquest article estava a impremta van fer arribar a Pomperiposa un informe de l'oficina de comptes dels homes savis en què se li comunicava que de cap manera no rebria les 5.000 corones per viure com una reina. No –se li deia–, si els teus guanys han estat de 2.000.000 corones nosaltres en rebrem –Al·leluia!– 2.002.000. A la vista d'això, Pomperiposa va decidir anar per places i carrers a demanar almoïna per poder-se comprar una modesta barra de pa. Tremoleu, homes savis –pensava Pomperiposa–, i reforceu la vigilància nocturna de les vostres caixes fortes! Perquè vull 5.000 corones sigui com sigui; i si vosaltres podeu robar impunement, també ho puc fer jo.